

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Електронне видання

ПРОГРАМА

**атестації здобувачів вищої освіти
з навчальної дисципліни**

«МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО»

Рівень вищої освіти Перший **«Бакалавр»**
Галузь знань 08 «Право»; 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність 081 «Право», 293 «Міжнародне право»

**Харків
2022**

Програма атестації здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право»; 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 081 «Право», 293 «Міжнародне право»

**Розробник: Щокін Юрій Вадимович,
докт. юрид. наук, професор,**

**Яковюк Іван Васильович, докт. юрид. наук,
завід. каф. права Європейського Союзу, професор**

**Затверджено на засіданні кафедри права Європейського Союзу
(протокол № 16 від 16 березня 2022 р.)**

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Міжнародне публічне право» є складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузях знань 08 «Право» та 29 «Міжнародні відносини», за спеціальностями 081 «Право», 293 «Міжнародне право».

Предметом навчальної дисципліни є історичні процеси становлення і розвитку системи сучасного міжнародного права, особливості правотворчої та правозастосовної діяльності суб'єктів міжнародного права. Зокрема у межах цієї дисципліни студенти набувають знань щодо поняття, предмету регулювання і системи міжнародного публічного права; суб'єктного складу міжнародного права; визнання і правонаступництво держав у міжнародному праві; джерел міжнародного публічного права; співвідношення і взаємодія міжнародного і національного права; права зовнішніх зносин; права міжнародної безпеки; права міжнародних організацій; права міжнародної відповідальності та інших галузей міжнародного права.

При складанні атестації з міжнародного публічного права студенти мають продемонструвати знання наукових джерел, уміння комплексно аналізувати матеріал і робити висновки.

Іспит проводиться в усній формі. Критерії оцінювання:

- «відмінно» – досконале знання теоретичних і практичних аспектів курсу;
- «добре» – ґрунтовне знання основних питань курсу;
- «задовільно» – знання ключових питань спеціальності;
- «незадовільно» – неповнота знань із ключових питань спеціальності.

ОСНОВИ МІЖНАРОДНОГО ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

Тема 1. Поняття, предмет регулювання і система міжнародного публічного права

Поняття та предмет регулювання сучасного міжнародного права. Періодизація розвитку міжнародного права. Сутність, характер і функції міжнародного права. Вплив підсумків Другої світової війни на формування сучасного міжнародного права. Співвідношення міжнародного права, зовнішньої політики та дипломатії держав. Основні принципи міжнародного права. Міжнародний правопорядок і підтримання міжнародної законності.

Тема 2. Суб'єкти міжнародного права

Поняття суб'єкта міжнародного права. Проблеми визначення і класифікація. Держави як суб'єкти міжнародного права. Поняття держави і сучасні підходи до змісту поняття «державний суверенітет». Нації і народи, що виборюють свою незалежність, як суб'єкти міжнародного права. Міжнародні організації як суб'єкти міжнародного права. Державоподібні утворення і вільні міста, як суб'єкти міжнародного права. Проблеми визначення міжнародної правосуб'єктності у фізичних і юридичних осіб.

Тема 3. Визнання і правонаступництво держав у міжнародному праві

Поняття і юридичне значення визнання у міжнародному праві: основні риси. Основні теорії визнання держав у міжнародному праві. Форми визнання. Види визнання. Підстави визнання держав. Підстави визнання урядів. Визнання урядів, що перебувають в еміграції. Доктрини латиноамериканських держав (К. Тобара і Х. Естради) щодо визнання урядів, які набули владу неконституційним шляхом. Визнання національно-визвольних рухів: юридичні підстави і межі. Визнання воюючою стороною. правонаступництво держав у міжнародному праві.

Тема 4. Система і структура міжнародного права

Поняття системи і структури міжнародного права. Норми міжнародного права: поняття і класифікація. Принципи міжнародного права: поняття і класифікація. Основні принципи міжнародного права. Міжнародний правопорядок і підтримання міжнародної законності.

Тема 5. Джерела міжнародного права

Поняття «джерела міжнародного права». Роль п. 1 ст. 38 Статуту Міжнародного суду ООН у визначенні кола джерел міжнародного права і допоміжних засобів встановлення норм міжнародного права. Міжнародні договори: поняття і роль у сучасному регулюванні міжнародних відносин. Міжнародно-правові звичаї: поняття, особливості застосування і роль у сучасному регулюванні міжнародних відносин. Загальні принципи права: поняття, особливості застосування і роль у сучасному регулюванні міжнародних відносин. Рішення міжнародних судових органів: поняття і роль у сучасному регулюванні міжнародних відносин. Доктрина міжнародного права: поняття і роль у сучасному регулюванні міжнародних відносин. Резолюції міжнародних міжурядових організацій і міжнародних конференцій: поняття і роль у сучасному регулюванні міжнародних відносин. «М'яке» міжнародне право: поняття і роль у сучасному регулюванні міжнародних відносин. Односторонні акти держав як джерело міжнародного права.

Тема 6. Право міжнародних договорів

Поняття і джерела права міжнародних договорів. Поняття і класифікація міжнародних договорів. Стадії укладання міжнародних договорів. Реєстрація і опублікування міжнародних договорів. Тлумачення міжнародних договорів. Призупиненні і припинення дії міжнародних договорів.

Тема 7. Співвідношення і взаємодія міжнародного і національного права

Теорії взаємодії міжнародного і національного права. Вплив міжнародного права на національне право. Вплив національного права на міжнародне право. Застосування норм міжнародного права у внутрішньому правопорядку України.

ОСНОВНІ ГАЛУЗІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Тема 8. Право зовнішніх зносин

Поняття і предмет регулювання права зовнішніх зносин. Дипломатичне право держав. Дипломатичні представництва: порядок заснування і функції. Привілеї та імунітети дипломатичних представництв. Привілеї та імунітети персоналу дипломатичних представництв. Консульське право держав. Консульські установи: порядок заснування і функції. Привілеї та імунітети

консульських установ. Привілеї та імунітети персоналу консульських установ. Спеціальні місії.

Тема 9. Основи міжнародно-правового регулювання статусу і режиму територій

Поняття та класифікація територій у міжнародному праві. Підстави зміни статусу територій у міжнародному праві. Державна територія. Територіальний суверенітет. Державні кордони. Міжнародні території. Концепції «загальної спадщини» і «спільних інтересів» людства. Території спільного користування. Шпіцберген (Свальбард). Міжнародно-правовий режим рік та озер. Міжнародно-правовий режим ріки Дунай.

Тема 10. Міжнародне морське право

Міжнародне морське право: поняття, предмет регулювання і основні джерела. Внутрішні води, територіальне море і прилегла морська зона: межі, міжнародно-правовий статус і режим. Виключна (морська) економічна зона: межі, міжнародно-правовий статус і режим. Континентальний шельф: межі, міжнародно-правовий статус і режим. Відкрите море: межі, міжнародно-правовий статус і режим.

Тема 11. Право міжнародних організацій

Поняття і види міжнародних організацій. Особливості міжнародної правосуб'єктності міжнародних міжурядових організацій.

Організацій Об'єднаних Націй: історія утворення, компетенція, членство і структура. Генеральна Асамблея і Рада Безпеки. Економічна і Соціальна Рада. Генеральний секретар і Секретаріат. Міжнародний Суд.

Співдружність Незалежних Держав: компетенція, членство і структура. Особливості статусу України в СНД.

Рада Європи: компетенція, членство і структура.

Організація з безпеки та співробітництва у Європі: компетенція, членство і структура.

НАТО: компетенція, членство і структура

Тема 12. Право міжнародної безпеки

Загальні та спеціальні принципи права міжнародної безпеки. Поняття і ознаки колективної безпеки. Універсальна система колективної безпеки. Регіональні системи колективної безпеки. Правові підстави, форми та методи міжнародного контролю над роззброюванням

Тема 13. Міжнародне гуманітарне право

Предмет і джерела МГП. Міжнародно-правові наслідки початку війни. Учасники збройного конфлікту. Заборонені засоби і методи ведення воєнних дій. Міжнародно-правовий захист хворих, поранених, військовополонених та осіб, що постраждали від аварії корабля. Захист медичного та духовного персоналу. Міжнародні права та обов'язки Міжнародного комітету червоного хреста із захисту прав людини під час збройних конфліктів і в мирний час. Припинення стану війни. Мирні договори. Особливості міжнародно-правового регулювання ведення неміжнародних збройних конфліктів

Тема 14. Населення у міжнародному праві

Населення і народ у міжнародному праві. Поняття і правове регулювання набуття і припинення (втрати) громадянства. Питання громадянства при правонаступництві держав при територіальних змінах. Поняття та правовий статус апатридів та осіб, які володіють громадянством декількох держав.

Тема 15. Міжнародне право прав людини

Формування і закріплення у міжнародному праві ідеї захисту прав і основоположних свобод людини. Міжнародно-правові стандарти громадянських і політичних прав людини. Міжнародно-правові стандарти соціально-економічних і культурних прав людини. Міжнародно-правовий захист національних, етнічних, релігійних і мовних меншин. Міжнародно-правовий захист жінок і дітей. Міжнародно-правовий захист біженців й вимушених переселенців. Європейська система захисту прав людини.

Тема 16. Міжнародне економічне право

Поняття міжнародного економічного права. Джерела міжнародного економічного права, Принципи міжнародного економічного права. Правові режими, що надаються державами для регулювання зовнішньоекономічних відносин. Система міжнародних економічних організацій.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І РОЗВ'ЯЗАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗІТКНЕНЬ

Тема 17. Право міжнародної відповідальності

Поняття, значення, цілі та принципи права міжнародної відповідальності. Підстави міжнародно-правової відповідальності. Поняття і класифікація міжнародних правопорушень. Відмежування міжнародних правопорушень від суміжних діянь. Обставини, що виключають відповідальність за міжнародно-протиправне діяння. Форми відшкодування збитків за міжнародно-протиправне діяння. Міжнародна відповідальність за шкідливі наслідки дій, не заборонених міжнародним правом.

Тема 18. Право розв'язання міжнародних зіткнень

Поняття та види міжнародних зіткнень. Поняття превентивної дипломатії. Загальна характеристика засобів здійснення превентивної дипломатії в межах ООН (заходи щодо зміцнення довіри, встановлення фактів, ранне попередження, превентивне розгортання, утворення демілітаризованих зон). Поняття та класифікація міжнародно-правових засобів розв'язання міжнародних зіткнень. Політичні (дипломатичні) засоби розв'язання міжнародних зіткнень. Міжнародно-правові (судові) засоби розв'язання міжнародних зіткнень.

Тема 19. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю

Поняття міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю. Злочини міжнародного характеру. Міжнародна правова допомога: поняття і види. Міжнародна кримінальна юрисдикція. Екстрадиція у міжнародному праві.

Тема 20. Міжнародне кримінальне право

Поняття, предмет і система міжнародного кримінального права. Джерела міжнародного кримінального права. Формування і розвиток концепції міжнародних злочинів після Другої Світової війни. Сучасна система міжнародної кримінальної юстиції. Міжнародний кримінальний суд.

Навчальне видання

Електронне видання

ПРОГРАМА

**атестації здобувачів вищої освіти
з навчальної дисципліни**

«МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право»; 29 «Міжнародні відносини»
спеціальності 081 «Право»; 293 «Міжнародне право»

Розробники: ЩОКІН Юрій Вадимович,
ЯКОВІЮК Іван Васильович

Відповідальний за випуск
ЯКОВІЮК ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ